

Átlépések

Ma temették a bácsit, aki tudta, hol vannak a határok. Nagyanyám sógora volt, Sógorbácsinak hívta az egész család. Ángyom elment a paphoz, és azt mondta neki: az uram ismerte a határokat. Ő volt az utolsó, aki ismerte. Az ő halálával eltűntek a határok is. Ezentúl minden összefolyik. Elsüllyednek a határjelző kövek. Fű növi be a határjelző tuskókat. A magok összekeverednek, nem jelzi már a különbség, hogy melyik kinek a földje, veteménye. Két szomszéd, mindkettő azt mondhatja, ő másképp emlékszik. Az ő nagyapja ezt meg azt mondta, az ő apja így meg úgy hagykozott. És akkor jön a háborúskodás, mert nincs akihez menni igazságért. Áthajló faágat levághatnak, az áthulló gyümölcsöt felszedhetik. De a határjelző fákat is kivágják, vagy kikorhadnak maguktól, mert öregek már, mint az uram volt. Együtt tűnt el a határokkal, a határok tudásával. Papíron sincs meg az a tudás. Az ő fejében volt. Értem, felelte a pap. Majd megemlítem a gyászbeszédben.

Ma a határban biciklizve egy elütött nyulat láttunk. Én lefékeztem, aztán a húgom is észrevette, hogy nem jövök mögötte, visszafordult ő is. A felsőnket húztuk rá az orrunkra, pedig azt hiszem, még nem indult oszlásnak. Bundája épségéből ítélve nem régóta heverhetett ott. Nyitott szeme ködös, a szőr hiányos volt a mellkasán, helyette fekete, szurokszerű massa vont be. Elképzelttem, hogy ilyen lesz az ember a föld alatt. Még jó, hogy mi nem hiszünk a test feltámadásában, legalább ebben nem hiszünk. Csodálkoztam, hogy mekkora állat, kisebbnek képzeltem egy nyulat. Biztosan a megalvadt vér, mondta a húgom. És hogy már gyerekkora óta eltervezte, hogy képeket fog festeni, oszló dögökkel. Szép, eladható tájképeket, olajjal, csakhogy mindegyiken lesz egy realiztikusan kidolgozott állattetem, ami miatt senki nem fogja megvásárolni. És ezzel mi a célod, kérdeztem. Semmi, mondta. Passzióból csinálnám, nem eladásra.

A küszöb nagy határ. Ezért mondom a fiamnak, hogy sose váljunk el haraggal. Valahányszor hazajön, mindig összeveszünk. De sosem engedem el úgy, hogy nem békültünk ki, mert mi van, ha utoljára láttuk egymást. Ilyenek vagyunk. Tudom, hogy szeret, de ami józanul a máján, részegen a száján. Ha iszik, más ember. Apámra ütött, aki olyan haragot tartott a testvérével, hogy még a vérét sem fogadta el a kórházban. Inkább belehalt. Szoktam is mondani a fiamnak, hogy ügyeljen magára, mert látom, hogy amikor veszekedünk, egészen elváltozik a színe. Ez valami kolerikus vér lehet. Saját magától félttem, de nem tudom megvédeni. Bennem alacsony a nyomás, inkább magamat emészttem, mint mást. Fiatalasszonyként sokszor elájultam a gyárban, a szalag mellett. Már öreg vagyok, a csontom is könnyen törik, nem lehet csak úgy eldőlni. Meg volt az a problémám a véremmel is, két gyerekem belehalt, a fiam amiatt süket. A vérem pusztította el őket, bármennyire

is akartam, hogy éljenek. A lányom normális, leánygyermekre ez nem veszélyes, de hát vele ritkán találkozunk, meg nem is úgy vagyunk. A fiammal marjuk egymást, de az életemnél is jobban szeretem.

Az öregember és az öregasszony nyolcvanéves korukban ismerték meg egymást. Mivel egyikük sem beszélt a másik anyanyelvét, egy kitalált nyelven beszélgettek. Az öregember megkérte az öregasszony kezét, amire az igent mondott, azzal a feltétellel, hogy előtte jegyben járhat. Sosem volt menyasszony, és az öregember megadta neki ezt az örömet. Cserébe nem kis dolgot várt az öregasszonytól: hagyja ott addigi életét. Az öregasszony örömszerző lélek lévén elhatározta, hogy túléli a férfit, és gondoskodik róla életének utolsó szakaszában. Mindig megkérdezte, mit főzön ebédre, amire az öregember mindig azt válaszolta: angol pudingot. Az öregasszony hetente legalább kétszer főzött angol pudingot, amit aztán két napig evett. Az öregember ugyanis csak a friss angol pudingot szerette. A másnapira mindig azt mondta: „öreg”, és elfintorította az arcát. Az öregembert már nemigen látogatták egykori tanítványai, mert mindenkivel összeveszett. A gazdag ember barátai a szegény embernek nem barátai, mondogatta. De hiszen te sosem voltál gazdag, felelte az öregasszony. De fiatal voltam, és az gazdagság, válaszolta az öregember. Abból a pénzből éltek, amit a férfi azért a háromszáz éves kőházért kapott, amiben laktak. A férfi pókbirodalomnak nevezte, mert az állatokat egyenrangú félként tisztelte, és senkinek nem engedte leszedni a mérnöki pontossággal megkonstruált hálóikat. A vevővel kötött szerződésben az állt, hogy ha a férfi meghal, a nőnek három hónap múlva ki kell költöznie. A férfi végrendeletében megjelölt tárgyak évek óta ott álltak az emeleten, gondosan átkötött papírcsomagokban. Volt olyan címzett, aki időközben meghalt. A férfi utolsó születésnapjára az öregasszony befejezte a norvég mintás szvettert, amin két macska néz egymással szembe. Amikor az öregember összegombolta a mellkasán a macskákat, elsírta magát. Azt mondta: ugyanannyira szeretlek, mint a macskámat. Az öregasszony boldog volt, mert az öregember a macskáját szerette a legjobban.

Amikor beléptünk az unióba, és eltűntek a határok, elkezdtem félni. Miért félsz, kérdezték, hiszen végre szabadok vagyunk. Éppen ettől félttem, hogy mindenki szabadon jön-megy ezentúl, ellenőrzés nélkül. Mert határellenőrzés ugyan nincs, és útlevelem sem kell már, de a telefonom mindig értesít, hogy köszönjük, hogy belépett ide meg ide, üdvözljük itt meg itt. A feleségem nem tudja, hogy merre járok, de azok a szolgáltatóknál igen. Hogy van ez? Úgy, hogy a határ eltörlésével nem szűnt meg a határ. A különbségek nem tűnnek el. Van például az az ezüstös levelű fűz, amit csak nálunk ültettek az utak mentén, hát arról egyből megismerem, hogy hol járok. Még akkor is, ha az autópályán nem olvastam a feliratokat. De ez tiszteltlenség a határral szemben. Hogy csak úgy átlépjük, amikor háborús vér folyt érte, emberek haltak meg érte. Mi meg csak úgy átjárunk rajta, mintha ott sem volna. Régen legalább át akartunk menni. Most megvonjuk a vállunk, és átmegyünk, hogy ne legyünk itt. De ott sem jó, túloldalt. Régen legalább úgy tettünk, mintha jó volna. Hogy ne sajnáljanak minket, akik itt maradtak.

Szemétnapon anyám kitette a ház elé a kukát. Nyugalankodott, mert a szemetes-kocsi a szokásosnál később érkezett. A bőrönd néhány évig a szekrény tetején állt, nemrég került le a nyári konyhába. Apám a kérdésre, hogy van-e még rá szüksége, zavartan nevetgélt a telefonba. Azóta már vásárolt magának néhány új ruhát, olyanokat, amikben fiatalabbnak érzi magát. A bőrönd nem fért bele teljesen a kukába, és ez a kihágás messziről kitűnt. Amikor a szemetes-kocsi már az utca felénél járt, anyám kirángatta a bőröndöt a kukából, és behozta a kapun. Észbe kapott: sosem dobott ki használható tárgyat. Miért cselekedne ez esetben másként? Az érzelmi felindulás nem indokolja az ésszerűtlen cselekedetet. Neveltetéséhez sem lenne hű, ha eldobná azt, ami még ép. Kinyitotta a bőröndöt, hogy kiválogassa belőle azt, ami tényleg szemétre való, de ezzel bajba került. A megismerés csapdájába esett. Egyénekkal szembesült az elemeire bontott masszában. A legkevésbé ép és a leginkább szemétrevaló darab az a gyapjúpulóver volt, amit az anyja kötött a vejének. Soha senki nem fogja már felvenni, mert amellet, hogy súlyos és ómódi, a molyok is beleköltöztek. De az alkotója rég halott, a viselője elment, és egy ilyen tárgynak a hült helye még nagyobb teret foglal, mint saját maga. Anyám kiürítette a bőröndöt, amire így már rá lehetett csukni a kuka fedelét. Apám ruhái pedig bekerültek a szekrénybe, apósa és anyósa ruhái mellé.

Már három napja élünk egymás mellett. Alig beszélünk, mert a közös nyelv, amit mindketten ismerünk, langyos és ízetlen. Semleges. Mi pedig nem vagyunk azok. Egyre kevésbé vagyunk idegenek egymás számára, és ezzel egyidejűleg veszítünk közömbösségünkben is. Egymás nyelvét nem ismerjük, csak néhány érdekességet, amellyel nyelvünk gazdagságát szemléltettük a másiknak. Az én nyelvemen például olyanokat, mint a ló és lovat, olló és nem ollovat. Van néhány azonos kifejezésünk, például az, hogy valakinél nincsenek otthon. Ez azt jelenti, hogy valaki nem normális. Elmentek neki otthonról, így mondják. Náluk is, nálunk is. Országaink közt sokszor költözött a határ, családjaink úgy álltak háborúban, hogy nem ismerték egymást. Nem is tudtak egymás létezéséről. Napozunk egymás mellett az apró kavicsos parton, úszunk a vízben, és megkérjük a másikat, hogy ne nevetessen, mert attól elnehezülünk és elsüllyedünk. Amikor a saját nyelvén énekel, lágy a hangja, és sokkal mélyebb, mint amikor a langyos, ízetlen nyelven beszél. Én mondókéval felelek a saját nyelvemen. Azt mondja, az én hangom magasabb tónusú, amikor nem a langyos és ízetlen nyelven beszélek. Talán azért, mert az anyanyelvemnek én vagyok a gyereke, az idegen nyelvem pedig még gyerekcipőben jár. Függetlenségem kulcsa az idegen nyelv, amellyel kiléptem otthonról. Ha megnyílok előtte, mégsem az idegen nyelven nyílok meg. Összeakad a nyelvem, és szem elől tévesztem a gondolataimat, mintha csont nélküli lábakon közelegnék egy délibáb felé. Amikor feladom, megértően bólogat. Talán a hallgatás áll legközelebb ahhoz, amit mondhatnék. Egy huszárvágás. Este behunyt szemmel rajzolunk. Előttünk a papíron úszó és lebegő alakok, mint a saharai barlang falán. A fénytől megtisztult látás hozta létre őket. Napközben eljárunk egymás mellett. A nyaraló emeletére vezető betonlépcső egy személyre szabott. Amikor egyikünk éppen akkor jön le, amikor a másikunk éppen felmegy, vékony ruhánkon át érezzük, hogy a másik teste másképp sós és másképp meleg, mint a saját sós és meleg testünk. Minél közelebb érünk egymáshoz, a különbség annál érzékelhetőbb.